

Економіко-статистична модель підвищення ефективності виробництва продукції круп'яних культур в сільськогосподарських підприємствах

Інтеграція України до міжнародних структур світового та європейського рівнів змушує державну економіку здійснювати вплив на виробництво за рахунок спеціалізації і концентрації та розвиток міжнародної кооперації. Успішна і системна реалізація даних завдань сприятиме тому, що сільське господарство України займе вагоме місце на світових ринках та покращить внутрішнє становище в державі.

Основною метою розвитку агропромислового комплексу є неухильне піднесення матеріального рівня життя населення. Досягнення цієї мети вимагає вирішення продовольчої проблеми на основі підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. В умовах ринкової економіки проблема підвищення ефективності аграрного виробництва є визначальною в економічному розвитку країни [156]. Сильне занепокоєння викликає той факт, що в сільському господарстві відсутнє дотримання єдиних організаційно-економічних принципів господарювання на мікрорівні.

Зростаючий світовий попит на аграрну продукцію потрібно використати як стимул інвестиційного та інноваційного розвитку аграрного сектору України. Аграрний потенціал нашої держави настільки вагомий, що Україна готова і спроможна нагодувати своє населення та значно посилити свою присутність на світових ринках продовольства. Зміцнення ж національної економіки та її конкурентних переваг на світових ринках сприятиме оптимізації роботи сільського господарства країни.

В останні роки перед сільським господарством постає завдання значно збільшити обсяги виробництва продукції. Масштабне нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції спрямоване насамперед, на повне забезпечення, навіть із значним запасом, внутрішнього ринку. Тобто воно має бути направлене на забезпечення споживання наукового обґрунтованих норм основних продуктів за сприятливими цінами, а також реалізації значних обсягів

продукції на зарубіжних ринках, де попит на продукцію сільського господарства, особливо зерно, постійно зростає.

Тому перед працівниками аграрного сектора економіки країни стоїть завдання пошуку шляхів відновлення потенціалу сільськогосподарського виробництва та впровадження інноваційно-інвестиційного його розвитку, що приведе до підвищення урожайності сільськогосподарських культур.

При цьому діяльність сільськогосподарських виробників продукції має бути направлена на збереження і відтворення потенціалу земельних та інших природних ресурсів, що використовуються в сільському господарстві. Разом із нарощуванням обсягів виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах важливим питанням є підвищення якості натуральних продуктів власного виробництва та створення логістичної мережі для їх реалізації.

В такій ситуації, що склалась в сільському господарстві, важливо встановити напрями розвитку кожної галузі сільського господарства на рівні країни, особливу увагу необхідно надати виробництву основних круп'яних культур з тим, щоб не повторювалася ситуація 2010 року, коли ринок зерна круп'яних культур в Україні повністю залежав від державних закупок в інших країнах.

Розвиток виробництва зерна круп'яних культур в сільськогосподарських підприємствах, серед них провідних культур – гречки та проса, залежить від раціонального співвідношення з іншими галузями рослинництва та тваринництва, а такої культури як гречка – ще й від стану розвитку бджільництва. Використання бджіл при вирощуванні ентомофільних сільськогосподарських культур дає змогу підвищити врожайність та якість продукції, що в свою чергу створює додатковий резерв підвищення рентабельності виробництва без значних капіталовкладень.

Тому в кожному сільськогосподарському підприємстві для високоефективного його функціонування має бути чітко визначена стратегія розвитку, що досягається за рахунок правильного визначення спеціалізації виробництва та співвідношення галузей. Їх відбір та оптимальне співвідношення являється важливою науковою і практичною проблемою сільського господарства кожної природно-економічної зони.

Співвідношення галузей в кожному підприємстві має відповідати з однієї сторони вимогам держави до реалізації певного обсягу та асортименту сільськогосподарської продукції, а з іншої – створювати можливості найбільш повного та ефективного використання ресурсів господарства. Від правильно вибраної спеціалізації виробництва і співвідношення галузей залежать ефективність розвитку підприємства та конкурентоспроможність виробленої ним продукції.

Оптимальне співвідношення галузей в сільськогосподарському підприємстві та стратегію його розвитку можна встановити за допомогою економіко-математичних методів. Використання математичних методів оптимального планування для вирішення даної проблеми, на основі розробленої економіко-математичної моделі, значно прискорює процес та підвищує ефективність економічної роботи.

В економіко-математичній моделі оптимальної спеціалізації та співвідношення галузей в якості змінних величин, які необхідно визначити в процесі вирішення задачі, мають бути галузі сільськогосподарського виробництва. Як правило в якості галузі доцільно виділяти групи культур і види тварин. За змінні величини в економіко-математичну модель важливо вводити обсяги переробки окремих видів продукції сільськогосподарського виробництва. В результаті чого створиться можливість більш повного описання в моделі економічних зв'язків.

При розробці економіко-математичної моделі необхідно враховувати особливості розвитку кожної галузі сільськогосподарського виробництва на рівні конкретного підприємства, а для тих, які займаються вирощуванням круп'яних культур, або тих, що шукають шляхи підвищення ефективності виробництва за рахунок впровадження в свою виробничо-фінансову діяльність даних культур чи їх груп, мають бути досить повно змодельовані такі процеси. Враховуючи те, що між виробниками сільськогосподарської продукції та її споживачами має місце велика кількість посередників, які диктують ціни та привласнюють значні прибутки, з метою їх усунення, сільськогосподарським підприємствам доцільно

здійснювати переробку зерна круп'яних культур, а також реалізовувати готову продукцію на внутрішньому ринку.

В економіко-математичній моделі необхідно передбачити умову можливості переробки зерна на крупи та вибору при цьому найбільш ефективного варіанту його переробки, виходячи із техніко-економічних показників переробних комплексів, обладнання для яких буде закуплене та встановлене в даному підприємстві.

Крім того, в економіко-математичній моделі має знайти найбільш повне відображення всіх основних економічних, організаційних, технологічних та біологічних зв'язків на рівні конкретного підприємства. Тобто економіко-математична модель має описувати підприємство в цілому як систему. Дана модель має враховувати взаємозв'язок галузевої структури сільськогосподарського підприємства та структури посівних площ з вимогами використання землі в системі сівозмін. Структура посівних площ має бути узгоджена з площами сівозмінних масивів та можливостями розміщення круп'яних культур та інших сільськогосподарських культур або їх груп в сівозмінах.

Розвиток сільськогосподарського підприємства пов'язується з наявними обмеженнями земельних і трудових ресурсів та встановленням оптимального співвідношення між галузями. При вирішенні задач співвідношення галузей за допомогою економіко-математичних методів визначається не співвідношення галузей, а співвідношення окремих культур і груп тварин.

Змінними в економіко-математичній задачі будуть: гектари сільськогосподарських культур; поголів'я тварин за їх видами; різні за потужністю переробні комплекси зерна круп'яних культур; обсяги потреби в мінеральних добривах; додаткове залучення трудових ресурсів та інвестицій; обсяги реалізації не переробленого зерна круп'яних культур; вартість виробленої продукції; витрати на її виробництво та реалізацію в грошовому виразі та інші. В економіко-математичній моделі розкладаються як окремі види діяльності – вирощування кожного виду зернових і технічних культур. Для формування

кормової бази вводяться змінні які дають можливість визначити площі на яких будуть вирощуватись кормові культури.

Можливий варіант використання тих чи інших ресурсів вводиться в модель за допомогою різних обмежень, що дає можливість вибрати найкращий варіант їх використання при максимальному прибутку підприємства.

Вирощування зернових, особливо круп'яних культур агротехнічно пов'язано з структурою сівозмін, впровадженням інноваційних технологій, вибором оптимального варіанту переробки зерна круп'яних культур та обсягом реалізації їх зерна в натуральному вигляді, тому в економіко-математичну модель вводяться дані умови.

Нами розроблена економіко-математична модель, яка забезпечує встановлення для сільськогосподарських підприємств регіону потенційних можливостей виробництва зерна круп'яних культур та визначення оптимальної його ефективності, а також розкриває стратегічні напрямки комплексного розвитку інших галузей. Визначення оптимальної структури виробництва, плану використання і поповнення виробничих ресурсів та оптимальний рівень ефективності розвитку господарства на перспективу направлений на повну реалізацію його стратегії з високоефективного вирощування зерна круп'яних культур.

Економіко-математична задача розроблена для сільськогосподарських підприємств Кіровоградської області на прикладі одного із провідних аграрних господарств, що займається тривалий період вирощуванням зерна круп'яних культур в регіоні – це СФГ «Кондор» Уляновського району. Постановка задачі, розробка економіко-математичної моделі та рішення матриці економіко-математичної задачі дали змогу визначити стратегію розвитку господарства направлену на високоефективне вирощування зерна основних круп'яних культур.

Для знаходження оптимального плану в матрицю задачі у вигляді техніко-економічних коефіцієнтів заносилась інформація за 2010-2012 роки та можливі напрями інноваційного розвитку галузей і підприємства на перспективу. Економіко-математична задача, що розв'язана на комп'ютері за допомогою програми Lpx 88, дала можливість знайти оптимальні розміри змінних, що

забезпечують максимум цільової функції, на основі яких розроблялась стратегія виробництва конкурентоспроможного зерна круп'яних культур та визначались оптимальні розміри інших галузей в сільськогосподарському підприємстві.

Оптимальна структура посівних площ сільськогосподарських культур в СФГ «Кондор» наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Оптимальна структура посівних площ в СФГ «Кондор», га

Сільськогосподарські культури	Роки			В середньому	2020 р.		2020 р. до 2012 р., %	2020 р. до 2010-2012 р., %
	2010	2011	2012		га.	Структура посівних площ, %		
Зернові, всього	1832	2530	2410	2257	2398	67,2	95,3	106,2
в т.ч. озимі:	1135	1750	1230	1572	1386	38,9	112,7	88,2
з них пшениця	900	1080	1000	994	1119	31,3	111,9	112,7
ячмінь	235	670	230	378	267	7,6	116,1	70,6
ярі:	697	780	1180	886	1011	28,3	85,7	114,1
з них кукурудза	300	200	600	367	511	14,3	85,2	139,2
гречка	30	50	100	60	217	6,1	217,0	361,7
ячмінь	202	500	400	367	205	5,7	51,2	55,6
просо	100	-	-	33	78	2,2	х	236,4
Технічні, всього	1135	1053	1150	1106	1114	31,2	96,9	100,7
в т.ч. соняшник	735	700	700	712	628	17,6	89,7	93,1
ріпак	185	260	150	198	177	4,6	118	89,4
цукрові буряки	215	93	200	169	316	9,0	158,0	187,0
Картопля, овочі, баштанні	15	-	-	5	37	1,0	х	740
Кормові	-	-	-	-	20	0,6	х	х
Разом:	2982	3583	3560	3375	3570	100	100,3	105,8

*Джерело: розроблено автором

З даних таблиці видно, що в СФГ «Кондор» оптимальна структура посівних площ озимих зернових культур значно відрізняється від наявної. Провідною зерновою культурою залишається озима пшениця, яка має займати 38,9 % загальної посівної площі господарства. В перспективі посіви зернових доцільно дещо розширити за рахунок збільшення питомої ваги в структурі посівних площ ярих культур, їх важливо розширити з 26,3 % (в середньому 2010-2012 рр.) до 28,4 %. В перспективі значну увагу важливо надавати розширенню площ під

кукурудзою та гречкою і частково зменшити посіви ярого ячменю, площа посівів якого в 2012 р. становила 400 га., а оптимальним планом має бути 205 га.

Технічні культури в структурі посівних площ мають займати в господарстві 31,2 %. Загальна посівна площа під технічними культурами особливих змін не зазнала, але доцільно зменшити посіви соняшнику та довести його площі до 17,6 % загальної величини. Одночасно більше уваги необхідно надавати розширенню площ під цукровими буряками та довести їх до 9 %.

За оптимальним планом СФГ «Кондор» з метою ефективного використання виробничих ресурсів важливо оновити виробництво картопле овоче-баштанних культур, площі під якими були лише в 2010 р., та довести їх площі до 37 га. Внаслідок того, що за оптимальним планом доцільно в СФГ «Кондор» розширити поголів'я тварин (овець), площі під кормовими культурами мають займати 0,6 % загальної посівної площі.

Розглянемо оптимальні валові збори круп'яних культур в СФГ «Кондор» на перспективу в табл. 2.

Таблиця 2

Оптимальні валові збори круп'яних культур в СФГ «Кондор» на перспективу

Показники	Рік	Культури		Разом
		Гречка	Просо	
Площа, га	2010	30	100	130
	2011	50	-	50
	2012	100	-	100
	2020	217	78	295
Урожайність, ц/га	2010	14,2	19,4	18,2
	2011	9,4	-	9,4
	2012	22,8	-	22,8
	2020	24,0	27,0	24,8
Валовий збір, ц	2010	427	1940	2367
	2011	472	-	472
	2012	2279	-	2279
	2020	5208	2106	7314

*Джерело: розраховано автором

За оптимальним планом валове виробництво зерна круп'яних культур важливо збільшити в порівнянні з 2010 роком на 495 тонн, а в порівнянні з 2012 р. – в 3,2 рази. Це зростання відбудеться за рахунок розширення посівних площ в порівнянні з 2010 роком в 2,27 рази, або в 2,95 рази в порівнянні з 2012 роком.

Дотримання технології виробництва зерна круп'яних культур, збільшення внесення мінеральних добрив, запровадження в господарстві бджільництва, що дуже важливо для гречки та інших ентомофільних культур, приведе до підвищення урожайності круп'яних культур в господарстві. Внаслідок дії цього фактору валовий збір круп'яних культур зросте за оптимальним планом в порівнянні з 2012 роком в 1,09 рази, а в порівнянні з 2010 р. – в 1,36 рази.

В СФГ «Кондор» важливо частину зерна переробляти на крупи і реалізовувати крупи на регіональному ринку, а іншу частину реалізовувати у вигляді сировини іншим переробним підприємствам (наприклад Новоукраїнському ХПК). На основі рішення економіко-математичної задачі було запропоновано одну з трьох найбільш ефективних потужностей круп'яної лінії УКР-2 для даного господарства (табл. 3).

Таблиця 3

Продуктивність варіантів комплектації крупорушок УКР-2 для СФГ «Кондор»,
кг/год

	Варіанти		
	1	2	3
Крупи: пшеничні	300	700	1000
ячмінні	200	500	700
перлові	-	300	300
кукурудзяні	300	700	1000
Гречка пропарена	150	150	300
Гречка не пропарена	100	100	200
Пшоно	150	450	500
Горох (половинки)	300	700	1000
Рис шліфований	-	150	350
Рис не шліфований	150	150	350
Соя	300	700	1000
Овес	50	50	100

*Джерело: розроблено автором на основі технічної характеристики варіантів укомплектації Укр-2

Технічні характеристики варіантів укомплектації крупорушок УКР-2 відрізняються як за різноманітністю сировини круп'яних культур, переробку якої може здійснювати агрегат, так і за продуктивністю його роботи. Круп'яна лінія УКР-2 дає можливість переробляти на крупи вирощене в господарстві просо та частину гречки. При цьому було встановлено, що крупорушка пів року буде проводити переробку гречки на крупи, а два місяці – переробляти просо. В інші

періоди року круп'яна лінія УКР-2 може переробляти зерно інших зернових культур або зерно круп'яних культур інших підприємств.

Круп'яна лінія УКР-2 виробляє крупи та пластівці із пшениці, гречки, проса, ячменю, кукурудзи, гороху та вівса. Процес луцення зерна та відбору шолухи проходять всі зернові культури. Для гречки, рису, вівса та проса використовуються поліуретанові валки, які значно опалюють зерно та швидко рухають його між двома поверхнями. В результаті цього вихід пшона становить 76 %, гречки-ядриці – 65 %, вівса 50 %. Для отримання швидкорозварюючих круп можливе використання круп'яною лінією УКР-2 термічної обробки зерна.

В матрицю економіко-математичної задачі вводились три варіанти потужностей круп'яних ліній УКР-2, що значно відрізняються продуктивністю переробки сировини за годину та техніко-економічними показниками, з метою вибору найбільш ефективного із них та ув'язки із обсягами сировини для переробки, що буде вирощена в господарстві. Розглянемо ефективність переробки зерна круп'яним (II варіантом) цехом УКР-2 в СФГ «Кондор» за оптимальним планом в табл. 4.

Таблиця 4

Ефективність переробки зерна круп'яним цехом УКР-2 в СФГ «Кондор» за оптимальним планом

Показники	Види круп		Разом
	Гречка	Просо	
Витрати зерна, т	324,0	180,0	504,0
Отримано круп, т	210,6	136,8	347,4
Ціна реалізації крупи, грн/т	7500	4300	6240
Виручка від реалізації, тис. грн	1579,5	588,2	2167,7
Собівартість реалізованих круп, тис. грн	539,6	273,0	812,6
Собівартість крупи, грн/т	2562,2	1995,6	2339,1
Чистий прибуток, тис. грн	1039,9	315,2	1355,1
Рівень рентабельності, %	192,7	115,5	166,8

*Джерело: розраховано автором

Дані таблиці свідчать про те, що ефективність переробки гречки буде значно вища ніж проса. Круп'яний цех УКР-2 в СФГ «Кондор» переробить 504 тонни зерна круп'яних культур з якого буде отримано 347 т круп, з них 60,6 % становитиме гречана. Повна собівартість тонни виробленої гречаної крупи в

господарстві буде на 28,4 % вища в порівнянні з виробництвом пшона, а ціни реалізації гречки на 74,4 % вищі.

Проведенні дослідження показують, що в СФГ «Кондор» з метою отримання додаткових прибутків від виробництва зерна круп'яних культур, його доцільно переробляти на крупи (табл. 5).

Таблиця 5

Порівняльна ефективність реалізації 1 т зерна та його переробки на крупи в СФГ «Кондор» за оптимальним планом

Показник	Гречка			Просо		
	зерно	крупи	відхилення	зерно	крупи	відхилення
Вихід круп, %	X	65,0	X	X	76,0	X
Виручка, грн	3500	4875	1375	1601	3267,8	1666,8
Витрати, грн	1311	1665,4	354,0	1244,9	1516,1	271,2
Прибуток, грн	2189	3219,6	1020,6	356,1	1751,7	1395,6
Рівень рентабельності, %	176,0	192,7	25,7	28,6	115,5	86,9

*Джерело: розраховано автором

Проведений аналіз показує, що ефективніше реалізовувати не зерно, а готові крупи, особливо це стосується проса. Відхилення рівня рентабельності при продажі крупи виготовлених із проса порівняно з зерном становить 86,9 в. п. Кожна тонна переробленого проса на пшоно додатково приносить прибуток господарству в сумі 1395,6 грн. Тобто внаслідок переробки проса на крупи СФГ «Кондор» отримає 251,1 тис. грн. додаткового прибутку.

Вирощування зерна гречки є високоефективним і без переробки, але підвищення на 25,7 в. п. в його рентабельності є вагомим показником, так як після переробки однієї тони зерна на крупу прибуток від даного зерна зростає на 1020,6 грн. В результаті цього в СФГ «Кондор» отримає додатково 330,7 тис. грн. прибутку від реалізації гречаної крупи в порівнянні з тим, якби господарство реалізувало не перероблене зерно гречки. Одночасно за рахунок роботи круп'яного цеху УКР-2 в господарстві створюється додаткова кількість робочих місць і сезонність виробництва набуває незначного характеру.

Впровадження оптимального плану розвитку в фермерському господарстві дасть можливість значно наростити виробництво всіх видів продукції рослинництва і в першу чергу зерна, в тому числі зерна круп'яних культур.

Розрахунки показують, що в господарстві є потенційні можливості збільшення обсягів реалізації зерна в порівнянні з 2012 р. на 415,5 %, а в порівнянні з середніми показниками за 2010-2012 рр. на 86,2 % (табл. 6).

Таблиця 6

Ефективність стратегії розвитку СФГ «Кондор» Уляновського району за оптимальним планом

Показники	2012 р.	В середньому 2010-2012 рр.	Оптимальний план (2020 р.)	Оптимальний план, % до	
				2012 р.	2010-2012 рр.
Валова продукція, в постійних цінах 2010 р., тис. грн.	24096	18944	28424	118,0	150,0
Реалізація зерна, ц	65302	51009	95000	145,5	186,2
в т. ч. круп'яних культур, ц.	-	1185,0	1200	-	101,3
Реалізація круп, ц	-	-	3474	х	х
Виручка від реалізації продукції, тис. грн	17418	12051,6	34440,3	197,7	285,8
в т.ч. рослинництва	17331	11997	31060,8	179,2	258,9
тваринництва	87	54,6	1242,3	14,3 р.	22,7 р.
круп	-	-	2137,2	х	х
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	14040,8	9160,0	20570,2	146,5	224,6
Чистий прибуток, тис. грн.	3377,2	2891,6	13870,1	410,7	479,7
Рівень рентабельності, %	24,1	31,6	67,4	43,3 в.п.	35,8 в.п.

*Джерело: розраховано автором

Внаслідок збільшення поголів'я овець та розведення бджільництва виручка від реалізації їх продукції по галузі тваринництва зросте в порівнянні з рівнем за 2012 рік в 14,3 рази, а в порівнянні з середніми даними за 2010-2012 рр. в 22,7 рази. Встановлення оптимальних розмірів різних галузей в господарстві та їх оптимального співвідношення дасть можливість значно збільшити обсяги реалізації продукції. За оптимальним планом сума виручки від реалізації продукції по господарству зросте в порівнянні з 2012 роком на 97,7 %. Наявні та планові показники вирощування круп'яних культур в Кіровоградській області розглянемо в таблиці 7.

Наявні та планові показники виробництва круп'яних культур
сільськогосподарськими підприємствами Кіровоградської області

Роки	Площа, тис. га			Урожайність, ц/га			Валовий збір, тис. ц		
	гречка	просо	всього	гречка	просо	всього	гречка	просо	всього
2010	14,5	4,6	19,1	6,4	14,6	8,4	92,8	67,1	159,9
2011	20,3	6,2	26,5	10,2	22,3	13,0	207,1	138,2	345,3
2012	14,4	3,8	19,2	6,1	12,0	6,9	87,8	45,6	133,4
В середньому	16,4	4,8	21,6	7,8	17,4	9,8	129,2	83,6	212,8
2015	20,0	5,3	25,3	19,9	26,0	21,2	398,0	137,8	535,8
2020	31,2	8,9	40,1	24	27	24,6	748,8	240,3	989,1
2015 р. до середнього, %	121,9	110,4	117,1	255,1	149,4	216,3	308,0	164,8	251,7
2020 р. до середнього, %	190,2	185,4	185,6	307,6	155,1	251,0	579,5	287,4	464,8
2015 р. до 2012 р., %	138,8	139,5	131,7	326,2	216,6	307,2	453,3	302,2	401,6
2020 р. до 2012 р., %	216,6	234,2	208,8	393,4	225,0	356,5	852,8	526,9	741,4
2020 р. до 2015 р., %	156,0	167,9	158,4	120,6	103,8	116,0	188,1	174,3	184,6

*Джерело: власні розробки автора, дані Головного управління статистики у Кіровоградській області та дані програми «Зерно України – 2015»

Доцільним є розширення посівних площ круп'яних культур в Кіровоградській області, так як в 2012 році в регіоні площа посівів гречки становить 14,4 тис. га, а проса – 3,8 тис. га. Але в основному нарощення виробництва зерна доцільно здійснювати за допомогою збільшення урожайності, а саме йти інтенсивним шляхом розвитку.

Як показує досвід передових сільськогосподарських підприємств є значні невикористані виробничі резерви, на це вказують і результати досліджень науково-дослідних інститутів, де проводиться догляд за культурами згідно усіх вимог по їх вирощуванню. Для стимулювання розвитку круп'яного ринку в Україні потрібно вирішити питання розширення посівних площ під круп'яними культурами, пошкваллення економічної зацікавленості виробників в їх вирощуванні через державні цільові програми, які нині існують лише на папері. Так, розвиток круп'яного ринку стимулюватиме і розвиток птахівництва на підприємствах через отримання корму як супутнього продукту після переробки зерна на крупи, також шолуху можна використовувати як паливо.

Одним із напрямів підвищення ефективності виробництва зерна круп'яних культур є оптимізація співвідношення галузей у сільськогосподарських підприємствах. За оптимальним планом 2020 валове виробництво зерна круп'яних культур у СФГ «Кондор» можливо збільшити порівняно з 2010 р. на 495 т, а порівняно з 2012 р. – в 3,2 рази, за рахунок розширення посівних площ порівняно з 2010 р. в 2,27 рази, або в 2,95 рази проти 2012 року. Обґрунтовано, що у СФГ «Кондор» доцільно частину зерна переробляти на крупи і продавати їх на регіональному ринку, а іншу частину реалізовувати як сировину іншим переробним підприємствам.

Встановлено, що економічно доцільно забезпечити розширення посівних площ круп'яних культур у Кіровоградській області на основі підвищення урожайності культур. Розраховано, що для забезпечення населення даної області крупами та реалізації зерна круп'яних культур на зовнішньому та внутрішньому ринках необхідно довести посіви проса до 8,9 тис. га, а гречки – до 31,2 тис. га.

Досягнення збалансованої пропорційності сільськогосподарських підприємств з різною спрямованістю галузевої структури потребує поглиблення розподілу праці та визначення організаційно-технологічних ланок в середині господарств. Сучасний етап функціонування підприємств доцільно орієнтувати на більш масштабний та глибокий розподіл праці, посилення розвитку внутрішньогосподарських, міжгосподарських і міжгалузевих зв'язків, які суттєво впливають на формування раціональних типів підприємств та об'єднань. При цьому такий розвиток не обмежується межами окремих форм відокремлених підприємств, а стає всеосяжним і взаємообумовленим процесом, що неминуче призводить до формування більшої кількості самостійних виробництв, включаючи складні організаційно-господарські системи [4].

Список використаної літератури:

1. Пащенко О. В. Організаційно-економічні умови підвищення ефективності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах АПК 2006 года: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.07.02 «Економіка сільського господарства і АПК» / О. В. Пащенко. – Київ, 2006. – 19 с.

2. Берлач Н. А. Сучасний стан та основні напрямки сільського господарства України / Н. А. Берлач // Часопис Київського університету права. – 2009. - № 3. – С. 104-108.

3. Талах В. І. Особливості формування структуроутворюючих елементів економічного потенціалу на регіональному рівні / В. І. Талах // Економічний форум: науковий журнал. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. - № 3. – С. 151-155.

4. Амбросов В. Я. Суспільний поділ праці та формування виробничих структур / В. Я. Амбросов // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. – Харків: ХНТУСГ. – 2013. – Вип. 137. – С. 127-135.

5. Гуляй В. Я. Сучасний стан та напрями підвищення економічної ефективності виробництва зерна на сільськогосподарських підприємствах Чернігівської області / В. Я. Гуляй // Продуктивність Агропромислового Виробництва. – 2012. - № 21. – С. 67-74.